

Les mentides d'una gàbia de vidre

18 fps

Jaume Salvà

"Descobrim, sovint, que no hi ha res que es pugui comparar amb un pla fix sobre trípode, o un desplaçament pausat, invisible, regular, d'un tràveling clàssic damunt rodes".

Néstor Almendros

En Gabriel Mayans és un desconegut. Viu a Campos, ja està retirat del món del treball, molt de tant en tant surt qualche mica de recensió sobre la seva obra a un diari o altre, claríssimes vegades el seu esforç creatiu -un esforç que s'ha materialitzat al llarg dels darrers vint-i-un anys- ha estat valorat més enllà del seu cercle de relacions més immediat. Tot això, però, no ha influït en la trajectòria d'aquest artista, ni per bé ni per mal, perquè a diferència de molts d'altres que, en el seu temps lliure, es dediquen al mateix, en Gabriel ho fa no com a pont cap a un altre àmbit sinó com a fi estètic i plaent. En Gabriel Mayans, enlloc de reduir la seva vida a dormir, menjar i anar al cafè de la tercera edat a fer trucs, sempre està pensant en imatges, en històries que puguin ser recollides per l'objectiu de la seva Canon model 1014. És igual que avui filmi el procés d'elaboració de la llet d'ametla, que ahir filmàs l'aixecament d'un molí de vent o que demà filmi una història de desamors. Ell és una persona cultural, al marge de tota moda, preocupat per la nostra cultura popular, no la burgesa o elitista, interessat a contar històries de tot tipus, coneixedor de tradicions i costums que es perden i difusor de la història real i mitològica de la nostra illa, mal anomenada de la calma. Només té un problema, que al mateix temps és una gran virtut: és un home discret, modest i, per tant, desconegut.

No en vol saber res, del vídeo. Un amic seu, també aficionat a les imatges en moviment, ha sucumbit a les facilitats catòdiques i ha substituït la seva antiga càmera de súper 8 per una moderna handicap. En Gabriel no; el

dia que no pugui seguir en format cinematogràfic ho deixarà anar. I és que, per a ell, és tan important la tècnica com el contingut. Les seves pel·lícules són sonores, però només una va ser rodada a 24 fps; totes les altres, inclosa la darrera, han estat filmades a 18 fotogrames per segon, velocitat inadequada per al so, però més assequible a la butxaca. El fet que la seva obra final estigui realitzada en l'incomprès i menyspreat súper 8 també és un handicap a l'hora de difondre-la; les seves obres cinematogràfiques són originals, només hi ha un únic exemplar i, per tant, només es pot projectar aquest. La seva obra, molt més anònima que ell mateix, està formada per una filmografia que passa les seixanta pel·lícules, encara que ell prefereix rallar només de trenta-sis obres, entre poètiques, argumentals i documentals. Com he dit abans, toca tots els temes: des de l'escenificació de poesies de Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover o Llorenç Riber fins a adaptacions de rondalles o una novel·la de Jaume Alcover, passant per documentals valuosíssims que tracten temes com es Trenc abans del turisme, oficis perduts com trencar marès, fer selles, segar i batre l'era o fer calç en un forn de llenya. De totes elles destacaria, sense cap dubte, cinc títols: *Viure a Mallorca I, II i III*, que exposa de forma amena i rigorosa alguns aspectes de la història, la geografia, els costums i tradicions de Mallorca; l'exquisida *En Gostí lladre*, adaptació de la rondalla homònima i de dues més en què en Gabriel ha aconseguit plasmar la principal característica de l'obra del mossèn manacorí, la ingenuïtat dels personatges i l'encant dels contes destinats a esdevenir eterns (el paper de Joan Nicolau, també un gran desconegut, és inoblidable); finalment destacaré la darrera pel·lícula argumental que ha realitzat, *Arròs bomba*, on ell tot sol agafa les corretges de la part tècnica i aborda una història que romp amb tot el que havia fet fins llavors perquè es tracta d'un drama cru, quotidià, real i, per tant, molest (a l'estrena, que va tenir lloc a Campos l'agost passat, hi va

haver senyores que no pogueren aguantar la duresa del film i se n'anaren abans d'acabar).

D'ençà que el conec fa millor les pel·lícules i a cada una diu que serà la darrera d'argument que realitzarà, tot i que és l'àmbit que més el diverteix: du un caramull de responsabilitats, problemes i eterns agraïments a qui, desinteressadament, li ha ofert una mà. Només qui s'ha involucrat en una producció aficionada amb pretensions de dignitat pot entendre, apreciar i aplaudir el mèrit d'aquest mestre que feineja a l'ombra. Segurament per tot això és desconegut. Campos i, segurament, Mallorca, té una assignatura pendent: la revisió del seu patrimoni cultural i cinematogràfic perquè les seves pel·lícules només rallen d'un sol tema, Mallorca, i ho fan sempre en una sola llengua, la catalana. Heus aquí la filmografia oficial d'aquest campaner:

POESIA: *Al pi balear* (1976), *La serra* (1989), *Galilea* (1990).

ARGUMENT: *Es llum de la terra* (1976), *En Salom i es batle* (1979), *Recordances* (1980), *Es Brau* (1981), *Experiments* (1983), *Es crim des Salobrar* (1983), *El Golem* (1983), *S'escolà de Sineu* (1984), *L'abat de la Real* (1987), *S'avenc* (1988), *En Bernadet, es drac i es gegant* (1989), *Una història feresa* (1994), *Bruixes, bruixots i fullets* (1995), *En Gostí lladre* (1996), *Arròs bomba* (1997).

DOCUMENTAL: *¿Progrés?* (1977), *Caçar amb ca eivissenc* (1982), *Temps de marès* (1982), *Un temps, els selleters* (1986), *Vingueren uns homes* (1986), *Temps de formatjar* (1987), *Reducte final* (1989), *Adoradors del vent* (1989), *Temps de tondre* (1990), *Conradors d'un temps perdut* (1990), *Pàtria Cabrera* (1991), *Un temps, els teixidors* (1991). ♦

(Dia 10 de maig de 1899 va néixer Frederick Austerlitz, que ballarà i cantarà amagat darrere Fred Astaire.)